

Recenzja

rozprawy doktorskiej oraz dorobku artystycznego

Pana mgr Przemysława Hajka

w związku z przewodem doktorskim

w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie
artystycznej sztuki pięknej, wszczętym przez

Radę Wydziału Grafiki i Malarstwa

Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego
w Łodzi

- - - - -

Recenzent:

dr hab. Pavel Noga

Uniwersytet Tomasza Bati w Zlinie

Zielona Łódź. System informacji wizualnej miejskich parków w Łodzi

W drugiej dekadzie XXI wieku w krajach postkomunistycznych stopniowo przemija fascynacja centrami handlowymi, dochodzi do poprawy infrastruktury transportowej i wzrasta zainteresowanie zdrowym stylem życia. W mieście Łódź poprzednie generacje pozostawiły po sobie rozległe przestrzenie zielone, które są obecnie rewitalizowane. Rozprawa doktorska Przemysława Hajka stara się rozwiązać dwa, zasadnicze z punktu widzenia komunikacji wizualnej, problemy. Z jednej strony stworzyć platformę informacyjną i ideową, na której możliwe będzie wybudowanie unikalnego i oryginalnego wizualnego stylu projektu „Zielona Łódź”, który obejmuje wszystkie działania z zakresu rewitalizacji i rozwoju naturalnych obszarów rekreacyjnych miasta, a z drugiej strony opracować kompleksowy system nawigacyjny, który umożliwi dobrą orientację w parkach. Można więc stwierdzić, że temat rozprawy doktorskiej jest zdecydowanie aktualny, a ewentualna realizacja części praktycznej rozprawy może być korzystna dla jakości życia w Łodzi.

Analiza rozwoju historycznego parków łódzkich i aktualnego stanu ich prezentacji wizualnej została oparta na metodzie porównania historii i teraźniejszości, a także na porównaniu z najlepszymi na świecie rozwiązaniami wizualnie-nawigacyjnymi parków miejskich oraz parków przyrodniczych z całego świata. Przykłady z zagranicy pokazały, jak istotne jest odkrywanie inspirującej wyjątkowości miejsca i umiejętność wykorzystania jej dla korzyści i oryginalności praktycznego rozwiązania projektowego. Przemysław Hajek poradził sobie pod tym względem doskonale. Podczas poszukiwań rozwiązań kształtów i idei do projektu spójnego stylu wizualnego „Zielona Łódź” wykorzystał rysunkowy znak liniowy, wzorując się na

twórczości Władysława Strzemińskiego - znaczącego przedstawiciela polskiej awangardy artystycznej, nierozzerwalnie związanego z miastem Łódź. „Design z historią” sprawia, że ogólne postrzeganie stylizacji dekoracyjnej drzewa staje się szeroko pojętą tożsamością i wyjątkowością danego miejsca. Podobnie ze środkami komunikacji wizualnej pracuje na przykład wybitny amerykański projektant Joel Katz. Katz pracuje z tzw. „mapą glifów”, z pomocą której, stosując uproszczenia, stara się uchwycić kwintesencję (istotę) konkretnego miejsca. Mapy glifów mają podkreślać oryginalne elementy, które użytkownik może zapamiętać, a które następnie w jego podświadomości pozostawia wspólnie długotrwałe wyobrażenie o przestrzeni, w której się znajdował. Z własnego doświadczenia wiem, że szeroki ogół społeczeństwa, który nie porusza się w kręgach artystycznych i projektanckich, zawsze z zadowoleniem przyjmuje pewnego rodzaju wyjaśnienie, dlaczego symbol identyfikacyjny ma właśnie taki kształt i co chciał przez to przekazać sam twórca. Jeżeli istnieje łatwe wyjaśnienie intencji autora, a rozwiązanie tematycznie ściśle powiązane jest ze znaną osobistością, związaną z historią miasta, przyczynia się to do lepszego zaakceptowania tożsamości wizualnej przez ogół społeczeństwa, a także utożsamienia się z taką osobistością. Chociaż w przypadku Władysława Strzemińskiego jest to o wiele bardziej trudne, niż w przypadku na przykład popularnego aktora, sportowca, czy wynalazcy. Projektant graficzny ma w dzisiejszych czasach, nie tylko za pośrednictwem sieci społecznościowych, możliwość znaczącego wpływu na opinię publiczną. Spójny styl wizualny znanej instytucji lub projektu długofalowego, który dotyczy szerokiego ogółu mieszkańców, może oddziaływać na nich emocjonalnie, a także edukacyjnie - co dzieje się, moim zdaniem, właśnie w przypadku inspiracji twórczością Władysława Strzemińskiego.

Stylizowana liniowo korona drzewa pozwala, poza wyraźnym odniesieniem do twórczości Strzemińskiego, na inne możliwe interpretacje, np. ścieżki, które każdy odwiedzający park może wybrać i wykorzystać do odpoczynku. Przecinające się meandry linii tworzą znak - raster, który bardzo dobrze podkreśla styl wizualny i umożliwia nieograniczone zastosowanie na najróżniejszych materiałach drukowanych lub na przykład panelach ekspozycyjnych. Grubość linii rysunku determinuje również zastosowany kształt i wielkość liter oraz konstrukcję piktogramów wykorzystywanych na poszczególnych elementach nawigacyjnych. Ich koncepcja wywołuje poczucie warstwowości, podobnej do środowiska aplikacji cyfrowych. Dobrze przemyślany system modułowy pozwala na poziome, jak i pionowe łączenie piktogramów, czcionek i fotografii.

Mam jednak zastrzeżenia do znaków kierunkowych, na których piktogramy i oznaczenia odległości zostały umieszczone jeden na drugim, co powoduje ich wzajemną nieczytelność. Zalecam raczej wydłużenie poszczególnych strzałek i umieszczenie informacji o odległości na czystej powierzchni. Ponadto mam wątpliwości co do proponowanego odnowienia betonowych obiektów przestrzennych - pozostałości po nawigacji w parku z lat 60. lub 70. Nie jestem w stanie sobie wyobrazić ich malowania lub oklejania foliami.

Przemysławowi Hajkowi udało się oprzeć wygląd systemu nawigacyjnego na proponowanej przez niego tożsamości wizualnej w taki sposób, by wzajemnie się wspierały, a w przypadku realizacji całego systemu efekt końcowy mógłby być podobny do efektu niemieckiej czcionki DIN używanej na znakach drogowych, która tworzyła równoległą korporacyjną tożsamość państwową. Każdy, kto wjechał na niemieckie drogi, natychmiast zorientował się, że jest

w Niemczech. Z biegiem czasu elementy z poszerzonego systemu Hajka mogłyby znaleźć się na widokówkach i innych przedmiotach pamiątkowych z Łodzi, tak jak miało to wcześniej miejsce ze znakami i mapami londyńskiego metra lub berlińskiego Ampelmana...

Konkluzja końcowa:

Doceniam przede wszystkim kompleksowość i wysoki poziom dopracowania całego systemu komunikacji wizualnej i nawigacji „Zielona Łódź”, która nie mogłaby powstać bez starannego przygotowania streszczonego w I rozdziale rozprawy doktorskiej Przemysława Hajka.

Osobiście życzę doktorantowi, by udało mu się nie tylko pomyślnie obronić swoją pracę przed komisją egzaminacyjną, ale by miał także możliwość realizacji całego projektu we współpracy z kompetentnymi przedstawicielami miasta Łódź. Nie będzie to jednak łatwe zadanie, ponieważ tak rozległego projektu nie uda się zapewne zrealizować w ramach jednej kadencji rady miasta...

Rozprawę doktorską mgr Przemysława Hajka uważam za oryginalną, pomysłową i inspirującą, natomiast część praktyczną za udaną pod względem artystycznym. Wnoszę jednoznacznie o dopuszczenie jej do obrony. Natomiast po pomyślnej obronie wnoszę również o udzielenie autorowi stopnia naukowego doktora.

Pavel Noga

19.04.2018r.